

primere hvalne zvrsti, a vanjo sodijo vsi javni nagovori, ki predpostavljajo formalizirano slavnostno situacijo, kot so, denimo, nagovori ob podelitvah nagrad, nagovori ravnateljev in učiteljev ob začetku in zaključku šolskega leta ipd., če se omejimo na pedagoški diskurz. Ali lahko govorimo o elementih hvalnega govorništva tudi v formalnih situacijah pedagoškega procesa, ki jih ne uokvirja slavnostni dogodek? Pri podajanju snovi bi v tem smislu gotovo lahko govorili o pozitivnem predstavljanju pomena izobrazbe in znanja nasploh in/ali v ožjem smislu specifičnih vsebin. Obliko hvalnega govora imajo tudi različne vrste pohval ob izkazanem znanju ali opravljenih nalogah. Pojmovanje hvalnega govora z diskurzivnega vidika pa je dosti širše od eksplicitnih pohval. Tipična lastnost hvalnega govora je izbira takih opisov, ki v opisu dogodkov ali različnih znanj izpostavljajo njihovo pomembnost in pozitivno vrednost, oz. ko gre za posameznika, izbira takih interpretacij, ki spoštujejo posameznikovo integriteto in zvišujejo njegovo javno (samo)podobo. V tem smislu naj bi učitelji še posebej obvladali spretnosti korigiranja napak – načine, kako na ustrezen način zavrniti napačen odgovor, ne da bi pri tem ogrozili lastno učiteljsko avtoriteto in hkrati ohranili pozitivno osebno integriteto učenca, njegovo samozavest in motiviranost po pridobivanju znanja (česar se bomo dotaknili v poglavju o vljudnosti). Kot to izhaja že iz opredelitve temeljne vloge jezika, stvari same na sebi zgolj so, njihova vrednostna opredelitev pa je stvar jezika oz. govorca. »Isto stvar« je torej mogoče glede na odnos do sogovorca ovrednotiti drugače in celo povsem nasprotno: »isto« dejanje nekega učenca, npr., ko je svoje ime zapisal z malo začetnico, je lahko opredeljeno kot »spregled« ali »površnost«. Hvalni govor zaradi njegove emocionalne narave tipično zaznamuje tudi uporaba subjektivnih dokazov, *ethosa*, predvsem pa *pathosa*.⁵⁴

Struktura govora

Z vidika strukture retorika govor deli v več delov (lat. *partes orationis*). Retorična operacija strukturiranja govora/besedila sodi v drugo izmed petih govorčevih opravil – *razporeditev* (lat. *dispositio*). Kvintilijan (*Inst.* 3.9.1) kot najpogostejšo navaja delitev v naslednjih pet delov: uvod (lat. *prooemium*), pripoved (lat. *narratio*), dokazovanje (lat. *probatio*), zavrnitev

54 Primere, kako zasnovati govor/besedilo, ki upošteva vidik zvrstnosti, vsebujejo tudi antične govorniške predvaje (stgr. *progymnasmata*). V tem pogledu velja izpostaviti zlasti vaje, kot so anekdota, hvala/graja, karakterizacija, primerjava (elementi hvalnega govora); topos, zavrnitev/okrepitev, teza/antiteza, razprava o zakonu (elementi sodnega in svetovalnega govora). Glejte tudi Žmavc, 2013.